

Korisničko uputstvo za

Focus 40 Blue

Braille Display - Brajev red

Objavljeno od strane

Freedom Scientific 11800 31st Court North St. Petersburg, Florida 33716-1805 USA

<http://www.freedomscientific.com>

Autorska prava © 2014 Freedom Scientific, Inc. Sva prava zadržana.

Ovaj dokument se nalazi na web strani

http://www.gloria-ferrari.com/pdf/uputstva/Focus_40_Blue_2014_Uputstvo.pdf

Prevod/obrada:

Gloria Ferrari doo, Višnjica-Beograd, Srbija,
april 2014.

<http://www.gloria-ferrari.com>

Informacije u ovom dokumentu mogu se promeniti bez prethodnog obaveštenja. Nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati ili preneti, u bilo kom obliku ili na bilo koji način, elektronskim putem, ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji drugi oblik pohranjivanja informacija, bez prethodnog pismenog odobrenja Freedom Scientific-a.

JAWS je registrovani zaštitni znak Freedom Scientific-a u USA (Sjedinjenim američkim državama) i drugim zemljama. Microsoft i Windows su registrovani zaštitni znaci korporacije Majkrosoft u SAD i/ili drugim zemljama.

Sadržaj

Karakteristike..

Važno obaveštenje.

Šta je u kutiji?

Spoljašnji izgled

Kontrole.

POWER dugme.

Unutrašnja baterija.

Povezivanje Focus-a.

Dodavanje JAWS podrške Focus Display-u, Brajevom redu.

Konfigurisanje USB priključka.

Konfiguracija Bluetooth veze

Prebaci između USB i Bluetooth veze.

BrailleIn (Brajev kratkopis)

Režim učenja Brajevog pisma.

Konfigurisanje Focus Display-a (Brajevog reda)

Zaključavanje Perkins-ove (Brajeve) tastature.

Meni Brajevog reda.

Pregled komandi sa Focus-ove tastature.

Modifikatorski tasteri

Funkcijski tasteri.

Specijalni tasteri

Komande za navigaciju

Brzi taster za navigaciju u Microsoft Word-u

Komande za izbor teksta

Komande na Brajevom pismu

Windows komande

Komande za obeležavanje

JAWS komande

Funkcije pokazivača (kursora)

Korisne funkcije

Zaštita životne sredine

Dijagnostički režim

Rešavanje problema (Troubleshooting).

Karakteristike

Focus 40 Blue Brajev red - displej obezbeđuje kompaktan, taktilan interfejs sa računarom. Kada se koristi u kombinaciji sa softverom za pristup ekranu (čitaču ekrana za slepe - JAWS), Focus 40 Blue poboljšava vaše iskustvo rada na računaru.

Focus 40 Blue sadrži sledeće mogućnosti:

- 40 Brajevih ćelija
- Dugme za postavljanje pokazivača iznad svake Brajeve ćelije
- 8-tasterska Perkins-ova (Brajeva) tastatura sa dodatkom dva SHIFT tastera
- Dva panning dugmeta, dva rocker bars, i dva selector dugmeta
- Rocker i mode (režim) dugme, oba na kraju displeja (brajevog reda) za brzo kretanje kroz fajlove, liste i menije
- VariBraille prilagođava visinu Brajevih tačaka
- Statusne ćelije se mogu konfigurisati
- USB priključak za računar
- Bluetooth Wireless povezivanje
- Podrška za izbor mobilnih telefona i drugih mobilnih uređaja preko treće aplikacije

Važno obaveštenje

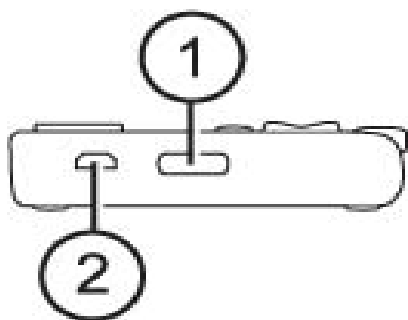
Ovaj uređaj ne sadrži rezervne delove za korisničko servisiranje. Svaki neovlašćeni pokušaj servisiranja ili zamene unutrašnjih komponenti otvaranjem kućišta uređaja poništava proizvođačku garanciju.

Šta je u kutiji?

Kutija Focus-a sadrži sledeće stavke. Ako vam nedostaje neka od komponenti koje su navedene u daljem tekstu, molimo vas pozovite Korisnički servis (Customer Service) na (800) 444-4443.

- Focus 40 Blue Brajev red - displej
- AC strujni adapter
- USB kabl
- Torbica za nošenje.
- Priručnik na crnom tisku i Brajevom pismu
- Prateći CD
- Kartice sa proizvođačkom garancijom
- Ugrađena podrška uređaja (Product support)

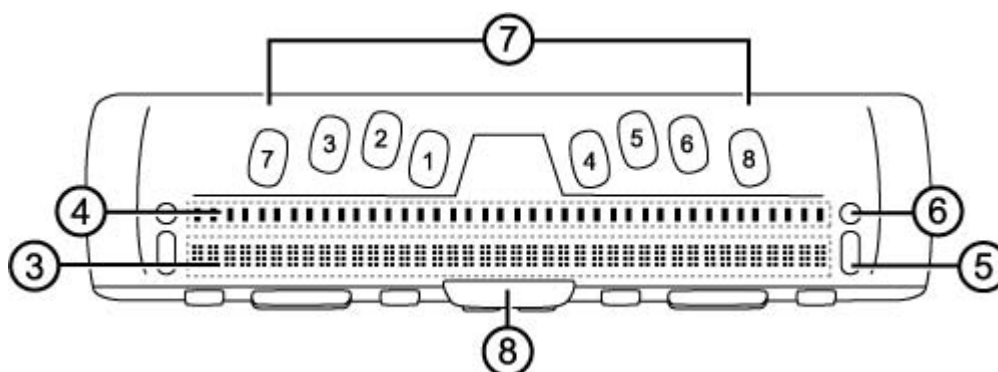
Spoljašnji izgled

Bočni pogled

Na levoj strani brajevog reda, idući od spreda ka nazad, nalazimo dugme za uključivanje (1) i standardni mikro USB port (2). USB port omogućava povezivanje brajevog reda na računar korišćenjem priloženog USB kabla ili na strujni ispravljač.

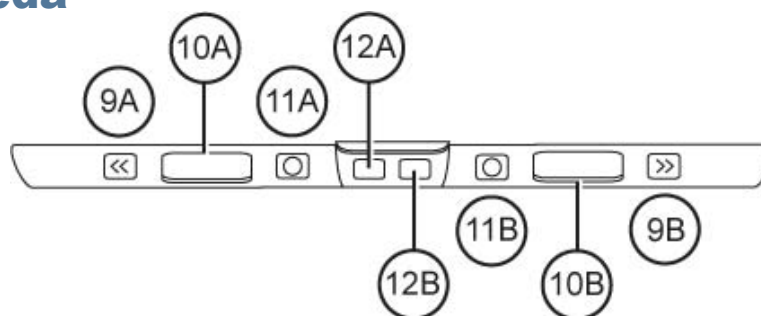
Pogled odozgo

Brajeve ćelije (3) nalaze se na prednjoj strani uređaja. Dugme za postavljanje pokazivača (4) iznad svake Brajeve ćelije. Na svakom kraju radne površine displeja (Brajevog reda) nalaze se rockers dugmad (5) koji se koriste za brzo kretanje. Postavljen iznad svakog rocker dugmeta nalaze se režim (mode) dugmad (6) kojima se određuju različiti režimi kretanja.

Odmah iznad Dugmadi za postavljanje pokazivača, nalazi se osam tastera sličnih onima na Perkins (Brajevoj) tastaturi (7). Osam Brajevih (Perkins) tastera s leva na desno su: 7, 3, 2, 1, 4, 5, 6 i 8. Ovi tasteri se koriste za unos komandi. Odmah ispod gornje ivice, u centru Brajevog reda (Display-a) nalazi se RAZMAKNICA (8). Ovaj taster se koristi zajedno sa Brajevim (Perkins) tasterima pri unosu komandi..

Pogled spreda

Na gornjoj ivici Focus Display-a (Brajevog reda) nalaze se sledeće kontrole, počev s leva na desno:

- Levo pomeračko dugme (panning button) (9a)
- Levi rocker bar (10a)
- Levo selector dugme (11a)

- Levi SHIFT taster (koji se koristi zajedno sa RAZMAKNICOM, Brajevim (Perkins) tasterima i drugim kontrolama pri unosu komandi) (12a)

Desni SHIFT taster (koji se koristi zajedno sa RAZMAKNICOM, Brajevim (Perkins) tasterima i drugim kontrolama pri unosu komandi) (12b)

- Desno selector dugme (11b)
- Desni rocker bar (10b)
- Desno pomeračko dugme (panning button) (9b)

Kontrole

Focus 40 Blue display (Brajev red) sadrži dva rockers za navigaciju, dva režimska, dva panning dugmeta, dva rocker bars, dva selector dugmeta, i dugmad za postavljanje pokazivača iznad svake Brajeve ćelije. Pogledajte tabelu koja sledi nakon odeljka Dugme za postavljanje pokazivača za pun pregled višestrukih kontrolnih funkcija.

Napomena: Ako odlučite da koristite Focus Display (Brajev red) sa čitačem ekrana drugih proizvođača ili mobilnih uređaja, obratite pažnju na dokumentaciju koja prati taj program (softver), pošto je moguće da neke funkcije ili kontrole rade drugačije nego što rade sa JAWS-om.

Navigaciona Rockers i režim-ska dugmad

Focus Navigaciona Rockers omogućavaju vam brzo kretanje kroz fajlove, okvire za dijalog, liste i menije. U fajlu, možete se kretati po liniji, rečenici, pasusu ili unazad i napred. Da se prebacite između četiri režima kretanja, pritisnite režim-sko dugme koje se nalazi tačno iznad Navigacionih Rockers dugmadi. U okviru za dijalog, možete se kretati između dostupnih kontrola i koristiti ih. U meniju možete se kretati gore i dole kroz stavke menija.

Pomeračka dugmeta (panning buttons)

Focus pomeračka dugmeta (panning buttons) pomeraju levo ili desno za jednu širinu (40 ćelija) displeja (Brajevog reda) svaki put kada se pritisnu. Pritisnite pomeračko dugme na levoj prednjoj strani Focus-a, dugme sa ugraviranom dvostrukom strelicom u levo, za pomeranje u levo; pritisnite pomeračko dugme na desnoj prednjoj strani Focus-a, dugme sa ugraviranom dvostrukom strelicom u desno, za pomeranje u desno. Funkcije panning dugmadi se mogu obrnuti tako da levo panning pomera desno, a desno panning dugme pomera levo. Za više informacija o izmenama ovih tastera i ostalih kontrola molimo vas pogledajte JAWS rukovaoc tastature (Keyboard Manager).

Rocker Bars

Rocker bars pružaju kretanje gore ili dole po liniji. Pritisnite gornji rocker bar da se pomerite liniju gore; pritisnite donji rocker bar da se pomerite liniju dole. Rocker bars u kombinaciji sa panning dugmadima, pomeraju se na početak ili kraj linije na kojoj je pokazivač pozicioniran. Pritisnite panning dugme i gornji rocker bar da se pomerite na početak linije. Pritisnite panning dugme i donji rocker bar da se pomerite na kraj linije.

Selector dugmad

Kada se koriste samostalno, selector dugmad kontrolišu automatsko kretanje napred. Kada se pritisnu u kombinaciji sa drugim kontrolama, selector dugmad izvršavaju višestruke funkcije.

Dugmad za postavljanje pokazivača

Postoje Dugmad za postavljanje pokazivača iznad svake Brajeve ćelije Pritisnite Dugme za postavljanje pokazivača da pomerite pokazivač na određeno mesto, ili da izaberete link ili elektronsku poruku (e-mail) na web strani. U linijskom režimu (Line Mode), pritisnite dugme za postavljanje pokazivača da otvorite meni ili izaberete stavku menija.

Pritisnite i zadržite LEVO ili DESNO pomeračko dugme (panning button) dok istovremeno pritisnete Dugme za postavljanje pokazivača da simulirate desni klik miša na tom mestu.

Tabela više-kontrolnih funkcija

Funkcija	Komanda
Omogući režim automatsko kretanje napred	LEVI SELECT+DESNI SELECT
Smanji brzinu automatskog kretanja napred	LEVI SELECT
Povećaj brzinu automatskog kretanja napred	DESNI SELECT
Levi klik miša	PANNING BUTTON + CURSOR ROUTER BUTTON
Control+Levi klik miša	router BUTTON CHORD
Sledeća strana (Page Down)	LEVI ili DESNI SELECT+ROCKER DOWN
Prethodna strana (Page Up)	LEVI ili DESNI SELECT+ROCKER UP
Početak fajla	LEVI PANNING BUTTON+SELECT BUTTON
Završetak fajla	RIGHT PANNING BUTTON+SELECT BUTTON
END	PANNING DUGME+ROCKER BAR DOWN
Home	PANNING DUGME+ROCKER BAR UP
Sledeća linija	ROCKER BAR DOWN
Prethodna linija	ROCKER BAR UP
Pomeri se levo	LEVO PANNING DUGME
Pomeri se desno	DESNO PANNING DUGME
Obeleži tekst	LEVI SHIFT+CURSOR ROUTER BUTTON
Izaberi blok	RIGHT SHIFT+CURSOR ROUTER BUTTON na početku bloka; ponavljati do kraja bloka
Uključi / isključi Navigacioni Rockers	LEVI ili DESNI MODE BUTTON CHORD

POWER dugme

Power dugme uključuje Focus ili isključuje kada nije priključen na USB. Pritisnite ga i držite tri sekunde da uključite displej (Brajev red), i pritisnite i držite ponovo u trajanju od tri sekunde da isključite displej (Brajev red).

Unutrašnja baterija

Focus 40 Blue sadrži unutrašnju bateriju za rad preko Bluetooth-a. Ako koristite Focus preko Bluetooth konekcije, imate približno 20 sati upotrebe. Da proverite status baterije dok displej (Brajev red) radi, pritisnite power dugme da prikazete procenat iskorišćene baterije. Pritisnite cursor router ili bilo koju drugu kontrolu da se vratite na normalan rad.

Kada je baterija na 20 procenta, 10 procenata i 5 procenata, upozorava vas da je prazna baterija čime se ukazuje na to da je vreme da priključite AC strujni adapter. Možete odbaciti ovu poruku pritiskom dugmadi za postavljanje pokazivača. Pored toga, kada napunjenost baterije padne ispod 10 procenata, TAČKE sedam i osam u poslednjih pet ćelija prikazaće

smanjanje svakog procentat. Na primer, kada je baterija na jedan procentat, DOT 8 u ćeliji 40 će biti uzdignuta.

Koristite strujni adapter (punjač) koji je došao sa Focus-om za punjenje baterije. Uređaju je potrebno tri sata da se napuni kada se koristi strujni ispravljač i kada je aktivna Bluetooth veza. Vreme punjenja baterije će biti kraće ako se uređaj priključi na punjač pre nego što se u potpunosti isprazni. Focus će se takođe puniti i kada je povezan na računar pomoću USB kabla, međutim, punjenje će trajati duže nego kada se puni pomoću isporučenog strujnog ispravljača. Koristite indikator koji napunjenost baterije prikazuje u procentima. Možete nastaviti sa radom na Focus-u dok se puni.

Upozorenje: Nema korisnički serviserskih delova. Opasnost od udara visokog napona.

Povezivanje Focus-a

Možete povezati Focus Brajev red - displej sa vašim računarnom korišćenjem USB porta ili Bluetooth veze. Ako povezujete uređaje korišćenjem USB-a, displej (Brajev red) se napaja sa računara preko USB kabla. Time se takođe puni unutrašnja baterija.

Čim priključite USB kabl na računar, Focus se uključuje. Kada je USB kabl uklonjen, Focus se isključuje. Pritiskom power dugmeta dok je povezan na USB Focus prikazuje model, verziju firmware-a, status baterije i vrstu veze, USB, u poslednje tri ćelije. Pritisnite dugme za postavljanje pokazivača da se vratite na normalan rad.

Bluetooth je bežična komunikaciona tehnologija kratkog dometa . Uređaji sa mogućnošću Bluetooth povezivanja mogu komunicirati sa drugim uređajima na udaljenosti od oko 10 metara bez fizičke povezanosti uređaja (USB povezivanja). Korišćenje Focus-a preko Bluetooth-a znači da ne morate da brinete oko kablova, tako da se možete udobno smestiti na svom kauču i koristiti Focus i kao Brajev red - displej i tastaturu za pristup računaru sa drugog kraja sobe.

Da bi koristili Bluetooth, morate uspostaviti partnersku vezu sa omogućenom Bluetooth vezom računara. Većina modernih notebook računara i mobilnih telefona kao i neki modeli desktop računara nude ugrađenu Bluetooth podršku. Međutim, to nije slučaj sa svim računarima. Ako vaš računar nema ugrađeni Bluetooth uređaj, morate da kupite eksterni (spoljašnji) USB Bluetooth adapter i instalirate odgovarajuće drajvere na sistemu vašeg računara kako bi adapter radio. Pogledajte uputstva koja su došla sa Bluetooth hardware-om kako bi bili sigurni da je Bluetooth konfigurisan na računaru na odgovarajući način.

Dodavanje JAWS podrške Focus Display-u, Brajevom redu.

Ako koristite Focus Blue sa JAWS 10 ili starijim izdanjima, neophodno je da prvo instalirate drajvere koji se nalaze na CD-u koji dolazi sa displejom (Brajevim redom) pre povezivanja sa računarnom.

Napomena: Prilikom izvršavanja sledećih koraka vodite računa da Focus Display (Brajev red) nije priključen na računar. Ako je priključen tokom procesa doći će do nepravilne instalacije i nepravilnog rada displeja (Brajevog reda).

1. Ubacite CD koji ste dobili uz Focus Blue. Kada se Freedom Scientific-ov okvir za dijalag Podešavanja (Setup) otvori, odaberite Install Windows driver (instaliraj Windows

upravljački program (drajver)). Čučete niz klikova dok se upravljački program (drajver) instalira.

2. Kada se proces instalacije završi, izaberite OK dugme da ponovo pokrenete (Restartujete) vaš računar.

JAWS 11 i noviji automatski instalirahu fajlove neophodne za rad sa Focus Blue tokom instaliranja JAWS-a. budite sigurni da je JAWS 11 ili noviji instaliran i pokrenut pre nego što pokušate da uspostavite USB ili Bluetooth vezu sa Focus 40 Blue.

Napomena: Čak i ako odaberete da koristite Focus sa nekim drugim čitačem ekrana, morate da instalirate drajver sa CD-a koji dobijate sa Focus-om. Međutim, prilikom instaliranja pogledajte uputstva koja dolaze sa softverom o konfigurisanju i korišćenju Focus-a sa određenom aplikacijom pošto određene komande mogu biti različite.

Konfigurisanje USB priključka.

Da konfigurirate Focus Blue Brajev red - displej da radi sa JAWS preko USB, uradite sledeće:

1. Uspostavite USB vezu između Focus-a i računara korišćenjem priloženog USB kabla.
2. Windows će automatski prepoznati Brajev red - displej i instalirati odgovarajuće drajvere. Napomena: Windows XP će prikazati Found New Hardware (Našao sam novi uređaj - hardver), i tražiti od vas da pronađete upravljački program (drajver). Izaberite opciju da automatski instalirate software a zatim izaberite Finish (Završi) da završite instaliranje.
3. Kada Windows potvrdi da je hardver uspešno instaliran, zatvorite i ponovo pokrenite (restart) JAWS. JAWS će automatski detektovati i početi da koristi Focus 40 Blue Brajev red - displej.

Konfiguracija Bluetooth veze

Ako želite da koristite Focus Blue sa JAWS-om preko Bluetooth veze, morate prvo konfigurirati Bluetooth partnersku vezu između Focus-a i računara.

Da bi ste podesili Bluetooth partnerstvo između Focus Display (Brajev red) i računar na Windows 7 ili Windows Vista, uradite sledeće:

1. Budite sigurni da je na računaru na kome je pokrenut JAWS uključen Bluetooth. Ako koristite eksterni (spoljašnji) USB Bluetooth adapter, ubacite ga u računar i proverite da li je uređaj pravilno detektovan.
2. Uključite Focus. Prikazuju se informacije o verziji firmware-a i statusu baterijskog napajanja.
3. Na računaru, idite u Control panel i otkucajte "bluetooth" u polje za uređivanje pretraživanje (Search).
4. Pritisnite TAB da odete do "Add Bluetooth Device" i pritisnite ENTER. Računar počinje da traži Bluetooth uređaj. Ovaj proces može potrajati nekoliko sekundi. Kada se proces pretraživanja završi, naći ćete se u listi Bluetooth uređaja.

5. Koristite tasterske STRELICE da izaberete vaš Focus Display (Brajev red) u listi, na primer, Focus 40 BT i odaberite sledeće - Next. Ako Focus Display (Brajev red) nije pronađen, proverite da li je uključen, a zatim izaberite dugme ponovi (Retry).
6. Izaberite dugme kod za uparivanje (Pairing Code), otkucajte 0000 u polje za uređivanje (Edit Fields) i odaberite sledeće.
7. Nakon nekoliko sekundi, dobićete poruku da je Bluetooth uređaj uspešno povezan. Oda-berite dugme zatvori.

Ako koristite JAWS 12 ili stariji, potrebno je da pronađete broj odlazećeg porta koji je dodeljen Focus-u jer će ovaj port JAWS koristiti za komunikaciju sa Brajevim redom. Da bi ste pregledali informacije o COM portu, izaberite promena Bluetooth podešavanja (Settings) da bi ste otvorili Bluetooth Setting okvir za dijalog, i idite na stranu COM Ports. JAWS 13 i noviji auto-matski detektuju odgovarajući COM port.

Da bi ste podesili Bluetooth partnerstvo između Focus Display (Brajev red) i računar na Windows XP, uradite sledeće:

- Budite sigurni da je na računaru na kome je pokrenut JAWS uključen Bluetooth. Ako koristite eksterni (spoljašnji) USB Bluetooth adapter, ubacite ga u računar i proverite da li je uređaj pravilno detektovan.
- Uključite Focus. Prikazuju se informacije o verziji firmware-a i statusu baterijskog napajanja.
- Na računaru, idite na Control Panel (kontrolnu tablu) i izaberite Bluetooth Devices (Bluetooth uređaji).
- Kada se okvir za dijalog Bluetooth Devices (Bluetooth uređaji) otvori, pritisnite TAB da se pomerite na Add (Dodaj) dugme i pritisnite ENTER.
- Koristite RAZMAKNICA da potvrdite polje za potvrdu (check box) My device is set up and ready to be found (Moj uređaj je podešen i spreman za nalaženje), a zatim odaberite Next (Sledeće) da otpočnete pretragu Bluetooth uređaja. Ovaj proces može potrajati nekoliko sekundi. Kada se proces pretraživanja završi, naćićete se u listi Bluetooth uređaja.
- Koristite tasterske STRELICE da izaberete vaš Focus Display (Brajev red) u listi, na primer, Focus 40 BT i odaberite sledeće - Next. Ako Focus Display (Brajev red) nije pronađen, proverite da li je uključen, a zatim izaberite dugme Search Again (Traži ponovo).
- Izaberite radio dugme (Radio Button) Use the passkey found in the documentation (Koristi lozinku koja se nalazi u uputstvu), pritisnite TAB da se pomerite na polje za uređivanje (Edit Field) Passkey (Lozinka), ukucajte 0000, i odaberite Next (Sledeće).
- Nakon nekoliko sekundi, dobićete poruku da je Bluetooth uređaj uspešno povezan i pojaviće se informacije o odlaznim i primljenim podacima na COM portu. Ako koristite JAWS 12 ili stariji, potrebno je da pronađete broj odlazećeg porta koji je dodeljen Focus-u jer će ovaj port JAWS koristiti za komunikaciju sa Brajevim redom.
- Izaberite Finish (Završi) da zatvorite čarobnjaka, a zatim OK da zatvorite okvir za dijalog Bluetooth Devices (Bluetooth uređaji) i sačuvate podešavanja.

Napomena: Podešavanja neće biti sačuvana ako ne zatvorite čarobnjak i okvir za dijalog Bluetooth Devices (Bluetooth uređaji) kako je opisano u koraku 9.

Sada morate da konfigurirate JAWS da koristi Bluetooth vezu. Napominjemo da nije neophodno da se prvo uspostavi USB veza pre korišćenja Bluetooth-a. Ako još uvek niste podesili USB vezu sa Focus brajevim redom, uradite sledeće:

1. Pritisnite INSERT+J da otvorite JAWS-ov prozor (JAWS window).
2. Pritisnite ALT+O da otvorite meni opcija (Options menu) i izaberite Braille da otvorite okvir za dijalog Braille Basic Settings (osnovna podešavanja Brajevih redova).
3. Pritisnite TAB da se pomerite do dugmeta (Button) Add Braille Display (dodaj Brajev red - displej) i pritisnite ENTER.
4. Na spisku sa Brajevim redovima, izaberite Focus i pritisnite RAZMAKNICU da ga izaberete, a zatim izaberite sledeće (Next).
5. Ako koristite JAWS ili noviji u polju za uređivanje kombinovane liste (edit combo box) Select the output port (izaberi izlazni port), odaberite Bluetooth. U suprotnom, izaberite port koji odgovara broju odlaznog COM porta koji je prikazan nakon uparivanja Focus-a.
6. Izaberite sledeće (Next) i budite sigurni da je izabran Focus kao primarni brajev red.
7. Izaberite Finish (završi), a onda ćete biti upitani da ponovo pokrenete (restart-ujete) JAWS kako bi izmene imale efekta. Izaberite OK da zatvorite poruku i još jednom da zatvorite okvir za dijalog Braille Basic Settings (osnovna podešavanja Brajevih redova).
8. Zatvorite i ponovo pokrenite JAWS, i sada Focus 40 Blue komunicira sa JAWS-om preko Bluetooth. Ako koristite JAWS 13 ili noviji, JAWS automatski pronalazi odgovarajući Bluetooth serijski port.

Ako trenutno koristite Focus Display (Brajev red) preko USB-a i želite da se prebacite na vezu preko Bluetooth-a, uradite sledeće:

1. Pritisnite INSERT+J da otvorite JAWS-ov prozor (JAWS window).
2. Pritisnite ALT+O da otvorite meni opcija (Options menu) i izaberite Braille da otvorite okvir za dijalog Braille Basic Settings (osnovna podešavanja Brajevih redova).
3. Proverite u kombinovanoj listi Default Braille Display (podrazumevani Brajev red - displej) da li je označen Focus, a zatim odaberite Modify Settings (prilagodi podešavanja).
4. Ako koristite JAWS ili noviji u polju za uređivanje kombinovane liste (edit combo box) Select the output port (izaberi izlazni port), odaberite Bluetooth. U suprotnom, izaberite port koji odgovara broju odlaznog COM porta koji je prikazan nakon uparivanja Focus-a.
5. Izaberite OK, a onda ćete biti upitani da ponovo pokrenete (restart-ujete) JAWS kako bi izmene imale efekta. Izaberite OK da zatvorite poruku i još jednom da zatvorite okvir za dijalog Braille Basic Settings (osnovna podešavanja Brajevih redova).
6. Zatvorite i ponovo pokrenite JAWS, i sada Focus 40 Blue komunicira sa JAWS-om preko Bluetooth. Ako koristite JAWS 13 ili noviji, JAWS automatski pronalazi odgovarajući Bluetooth serijski port.

Kada je JAWS konfigurisan za komunikaciju sa Focus Blue preko Bluetooth-a, možete da prebacujete komunikaciju između USB-a i Bluetooth-a i JAWS će automatski da otkrije vezu bez potrebe da menjate podešavanja. Na primer, ako povežete USB kabal i ponovo pokrenete JAWS, brajev red će raditi sa JAWS-om preko USB-a. Ako prekinute vezu preko USB kabla, uključite Focus Blue i ponovo pokrenete JAWS, brajev red će raditi sa JAWS-om preko Bluetooth-a.

Da proverite status baterije, pritisnite power dugme da prikazete procenat iskorišćene baterije. Slova "BT" se takođe prikazuju u ćelijama 38 i 39 čime ukazuju na to da je Bluetooth veza aktivna. Pritisnite cursor router da se vratite na normalan rad.

Prebacivanje između USB i Bluetooth veze.

Ako koristite Focus Display (Brajev red) preko USB veze i želite da mu pristupite preko Bluetooth uređaja koji je prethodno već uparen sa Focus-om, možete da koristite komandu dugme uključiti / isključiti (Power) 123 da brzo prebacite aktivnu vezu između USB-a i Bluetooth-a. Na primer, ako je Focus povezan preko USB na vaš osnovni računar na kome se izvršava JAWS i primete tekstualnu poruku na svom pametnom telefonu koju želite da pročitate i odgovorite korišćenjem brajevog reda, možete da prebacite Focus na Bluetooth pristup pametnom telefonu i onda vratite nazad na USB da nastavite pristup računaru.

Da biste prebacili aktivnu vezu da koristite Bluetooth, pritisnite dugme za uključivanje da biste prikazali informacije o statusu, a zatim pritisnite TAČKE 1-2-3 na Perkins-ovoj (Brajeve) tastaturi Focus Displaya (Brajevog reda). Ako je Focus uparen i uređaj uključen, Focus će odmah prikazivati podatke sa Bluetooth uređaja. Pritisnite dugme za uključivanje i zatim pritisnite TAČKE 1-2-3 ponovo da se prebacite nazad na USB vezu.

Napomena: Kada prvi put uparujete Focus Blue sa drugim Bluetooth uređajem, obezbedite napajanje za brajev red kada nije priključen na USB. Jednom kada je uparen, možete da povežete USB kabal, da isključite aktivnu vezu i koristite ga za napajanje.

Napomena: Android i iOS uređaji moraju prvo da se zaključaju pre nego što se brajev red prebaci sa USB na Bluetooth vezu. Kada je brajev red prebačen na Bluetooth, otključajte svoj mobilni uređaj kako biste ga našli na brajevom redu i počnite da ga koristite kao i obično. Kada je veza uspostavljena, možete da se prebacujete napred i nazad korišćenjem komande dugme uključiti / isključiti (Power) 123 bez potreba da prvo zaključavate i otključavate uređaj.

BrailleIn (Brajev kratkopsis)

Svojtvo BrailleIn (Brajev kratkopsis) omogućava vam da koristite Perkins-ovu (Brajevu) tastaturu za kontrolu vašeg računara korišćenjem Windows komandi i komandi specifičnih za određenu aplikaciju. Pored toga, možete takođe unositi tekst i Brajevim kratkopsisom i računarskim Brajevim pismom korišćenjem tastature Brajevog reda - displeja. Prednost se sastoji u tome da više ne morate da se prebacujete sa standardne tastature na tastaturu Brajevog reda - displeja, niti da ulazite u poseban režim pisanja kako bi koristili Brajev kratkopsis za pokretanje računara ili programa. Za listu prečica, pogledajte odeljak ovog uputstva Pregled komandi na Focus-ovoj tastaturi.

Pisanje Brajevim kratkopsisom

Sa BrailleIn kada unosite tekst Brajevim kratkopsisom korišćenjem Perkins-ove (Brajeve) tastature, uneti tekst se odmah prevodi u normalan tekst u vašoj elektronskoj pošti (e-mail-u), dokumentu ili obrascu. Ako aplikacija ili specifično polje za uređivanje ne podržava Brajev kratkopsis, JAWS saopštava "Computer Braille (računarsko Brajevo pismo)" kada su poruke za obaveštavanje omogućene.

Unos Brajevim kratkopsisom je isključen po pravilu. Da ga uključite, uradite sledeće:

1. Pritisnite INSERT+F2, i izaberite centar za podešavanje (Settings Center).
2. U polje za uređivanje Search, ukucajte "prevođenje Brajevog kratkopisa" bez navodnika.
3. Pritisnite STRELICA DOLE da pređete na Contracted Braille (Brajev kratkopsis) u filtriranim rezultatima u pregledu u obliku drveta (stabla - Tree Views).

4. Onda, pritisnite RAZMAKNICA da kružite između različitih podešavanja u kombinovanoj listi (Combo Box-u) Contracted Braille Translation (Prevod Brajevog kratkopisa). Dostupna podešavanja su: isključeno, samo izlaz, i ulaz i izlaz. Kada podesite na Isključi, ne možete ni čitati ni pisati Brajevom kratkopisom korišćenjem Brajevog reda - displeja. Kada je podešen samo izlazni režim, možete čitati Brajev kratkopis na vašem Brajevom redu - displeju, ali možete unositi tekst samo računarskim Brajevom pismom korišćenjem Perkins-ove (Brajeve) tastature na vašem Brajevom redu - displeju. Kada podesite na ulazni i izlazni režim, možete i čitati i unositi tekst Brajevom kratkopisom korišćenjem vašeg Brajevog reda - displeja. Podrazumevano podešavanje je Off (Isključen).

Napomena: Prevođenje Brajevog kratkopisa se takođe može uključiti ili isključiti korišćenjem Translation Options (INSERT+V) (opcija za prevođenje) za one aplikacije u kojima je to moguće.

Režim učenja Brajevog pisma

Dostupan u JAWS 9.0.2169 ili novijim verzijama, Braille Study Mode (režim učenja Brajevog pisma) je alat za podučavanje i učenje Brajevog pisma. Kada je režim učenja Brajevog pisma uključen, JAWS saopštava trenutni brajev znak u ćeliji displeja (Brajevog reda) kada pritisnete Dugme za postavljanje pokazivača koje se nalazi odmah iznad te ćelije. Kada pritisnete neko dugme za postavljanje pokazivača u kombinaciji sa levim ili desnim selector dugmetom, JAWS će saopštiti i spelovati (sricati) brajevu reč.

Da omogućite režim učenja Brajevog pisma. uradite sledeće:

1. Budite sigurni da je Focus Display (Brajev red) povezan na računar preko USB ili Bluetooth veze.
2. Uradite nešto od sledećeg:
  - Pritisnite CTRL+INSERT+B da otvorite okvir za dijalog Adjust Braille Options (podešavanje opcija Brajevog pisma (Adjust Braille Options)) (JAWS 12 ili starije verzije), ili
  - Pritisnite INSERT+V da otvorite Brza podešavanja (Quick Settings) (JAWS 13 ili noviji) okvir za dijalog Adjust JAWS Options (Podesi opcije JAWS-a) (JAWS 12 ili stariji).
1. Počnite sa kucanjem reči "study (učenje)" sve dok se ne pojavi Study Mode (režim učenja), a zatim pritisnite RAZMAKNICA da uključite režim učenja. ako koristite Brza podešavanja (Quick Settings) u JAWS-u 13, prvo pritisnite TAB da se pomerite na spisak rezultata pretrage, a zatim pritisnite RAZMAKNICA. Režim Učenja Brajevog pisma ostaje uključen ili isključen sve dok se ne isključi ili dok se JAWS ne pokrene ponovo (restart-uje).
2. Pored toga, sledeće komanda su dostupne čak i kada je onemogućen režim Učenja Brajevog pisma.
  - Pritisnite MODE+CORSOR ROUTER kako bi JAWS saopštio Brajev znak u ćeliji displeja (Brajevog reda), ili
  - Pritisnite CORSOR ROUTER+SELECTOR kako bi JAWS saopštio i spelovao (sricao) reč.

Ovo je naročito korisno kada vam treba brzi podsetnik, a ne želite da prolazite kroz proces uključivanja režima učenja Brajevog pisma kako je prethodno opisano.

Napomena: JAWS se vraća na uobičajen način rada nakon saopštavanja Brajevog znaka ili reči.

Konfigurisanje Focus Display-a (Brajevog reda)

Focus Brajev red - displej pruža mogućnosti koje možete prilagoditi sopstvenim potrebama. Možete da podesite položaj statusnih ćelija i visinu tačaka Brajevog pisma.

Sva ova podešavanja se vrše korišćenjem centra za podešavanje (Settings Center) (u JAWS-u 12 ili novijem). U centru za podešavanje (Settings Center) odaberite Brajevo pismo, zatim napredni (Advanced). Za više informacija o korišćenju centra za podešavanje (Settings Center) koristite JAWS-ovu pomoć za centar za podešavanje (Settings Center). Ako koristite JAWS 11 ili stariji, ova se podešavanja vrše preko JAWS-ovog Upravljača konfiguracije.

Postavljanje statusne ćelije

Možete odrediti da li će se informacione statusne ćelije nalaziti sa leve ili desne strane displeja - Brajevog reda i izabrati da se uopšte ne prikazuju. Po pravilu, statusne ćelije se nalaze na levom kraju displeja (Brajevog reda).

Promenljiva visina Brajevih tačaka

Odredite visinu Brajevih tačaka na Focus Display (Brajevom redu). Postoji pet nivoa visina Brajevih tačaka. Podesite displej - Brajev red na nivo visine Brajevih tačaka koji najviše odgovara osetljivosti vaših prstiju.

Zaključavanje Perkins-ove (Brajeve) tastature

Kada koriste svoj Focus Blue ispred računara sa QWERTY tastaturom, možete da zaključate Perkinsovu tastaturu na brajevom redu kako biste sprečili da slučajno pritisnete nešto i unesete neželjeni tekst ili aktivirate neželjene komande.

Da biste zaključali Focus Blue tastaturu, pritisnite dugme za uključivanje za prikaz statusnih informacija i zatim istovremeno pritisnite Dugme za postavljanje pokazivača i levo mode (režim) dugme. Kao indikator zaključane tastature biće prikazane TAČKE 2-3-4-6-7-8 TAČKE 1-3-5-6-7-8 u dve ćelije na desnom kraju Brajevog reda, neposredno pre statusa veze. Pritisnite bilo koju drugu kontrolu da se vratite na normalan rad. Jednom kada je tastatura zaključana, pritisak na TAČKE 1 do 8 ili RAZMAKNICA više ne šalju komande na računar.

Da biste otključali tastaturu, tako da možete da ponovo unesete tekst ili izvršavate komande pomoću Focus Blue, pritisnite dugme za uključivanje za prikaz statusnih informacija a zatim istovremeno pritisnite Dugme za postavljanje pokazivača i desno mode (režim) dugme. Pritisnite bilo koju kontrolu da se vratite u normalni režim gde možete da ponovo unosite tekst korišćenjem Focus Blue tastature.

Meni Brajevog reda

Pritiskom TAČKE 1-4-7-8 CHORD dok se prikazuju statusne informacije Focus Display (Brajev red) aktivira meni gde možete da promenite Bluetooth ID, promenite interval za ponavljanje Navigaciona Rockers i podesite vreme neaktivnosti potrebno da brajev red ode u stanje spavanja.

Kada je otvoren meni, vi ste prvo na ID Bluetooth-a. Za kretanje kroz dostupna podešavanja, pritisnite TAČKE 4-5 CHORD ili TAČKE 1-2 CHORD. Za kretanje kroz dostupne opcije podešavanja, koristite rocker bars. Da izađete iz ovog menija i sačuvate bilo kakve promene, pritisnite TAČKA 8. Pritisnite Z CHORD (TAČKE 1-3-5-6 CHORD) da biste izašli iz menija bez čuvanja bilo kakve promene. Obe komande vraćaju brajev red u normalan režim.

Raspoložive opcije menija su opisane u sledećim odeljcima.

ID Bluetooth-a

Ovo je opcija koja prikazuje Bluetooth ID koji koristi Focus 40 Blue kao svoj identitet kada se uparuje sa računarom ili mobilnim telefonom. Podrazumevani Bluetooth ID je Focus 40 BT. Možete da promenite ovaj ID u Focus 40 BT plus 8-cifrena Bluetooth MAC adresa. Korišćenje Bluetooth MAC adrese čini vaš Focus Display (Brajev red) jedinstvenim zato što je različito za svaki uređaj. Ovo je korisno kada vršite uparivanje vašeg Focus Blue sa računarom u slučaju da u blizini ima i drugih Focus 40 Blue sa uključenim Bluetooth-om da budete sigurni da ste uparili pravi.

Ponavljanje pritisnutog tastera

Ova opcija kontroliše koliko se dugo drži pritisnuta Navigaciona Rockers da bi se ponovila akcija, kao kada želite da se brzo krećete po stavkama na listi. Postoje četiri moguća podešavanja: isključeno, sporo, srednje i brzo. Isključeno se označava pomoću pune Brajeve ćelije u ćeliji jedan brajevog reda. Dve pune Brajeve ćelije označavaju sporo, tri pune Brajeve ćelije označavaju srednje, a četiri brzo. Podrazumevano je podešeno sporo ponavljanje i prikazuju se dve pune ćelije.

Odlazak u stanje spavanja

Ova opcija menija nam omogućava da izaberemo koliko će Focus Display (Brajev red) čekati nakon pritiska poslednje kontrole pre nego što ode u stanje spavanja. Možete da odaberete da brajev red ide u stanje spavanja nakon 5, 15, 30 ili 45 minuta neaktivnosti. Broj 5 označen tačkama 2-6, 15 tačkom 2 i tačkama 2-6, 30 tačkama 2-5 i tačkama 3-5-6 i 45 tačkama 2-5-6 i 2-6.

Pregled komandi sa Focus-ove tastature

Ovaj odeljak opisuje dodeljene komande sa tastature za JAWS i Focus Brajev red - displej. Komandir su odvojene u modifikatorske tastere, funkcijske tastere, specijalne tastere, komande za navigaciju (kretanje), brze tastere za navigaciju (kretanje) u Microsoft Word-u, komande za označavanje teksta, Brajeve (Braille) komande, Windows komande, komande izbora, JAWS komande, funkcije pokazivača i alatne funkcije. Focus-ove komande se baziraju na JAWS i Windows komandama. Ako ste upoznati sa tastaturnim komandama JAWS-a i Windows-a, Focus-ove komande će vam biti veoma lake za učenje. Ako naučite Focus-ove komande, JAWS i Windows tastaturne komande će vam takođe biti lake za učenje.

Tastaturne prečice navedene u ovom uputstvu koriste se za JAWS, čitač ekrana za slepe. Da pogledate Focus prečice u ranijim verzijama JAWS-a, posetite Freedom Scientific-ova strana sa informacijama o Brajevim redovima - displejima.

Napomena: Neke od ovih komandi imaju funkcije panning dugmadi, rocker bars-a i selector dugmadi kako je ranije detaljno opisano u ovom priručniku.

Modifikatorski tasteri

Koristite modifikatorske tastere da simulirate kombinaciju tastera (prečice) CTRL, ALT, taster WINDOWS, SHIFT ili JAWS taster (INSERT). Da koristite ove modifikatore kada kucate prečice, uradite sledeće:

1. Zadržite TAČKA 8 CHORD i zatim pritisnite odogovarajuće modifikatorske tastere za prečice. Modifikatorski tasteri su navedeni u sljedećoj tabeli.
2. Nakon što ste otkucali deo modifikatorske prečice, otpustite tastere i pritisnite preostali deo prečice. Na primer, za izvršenje CTRL+SHIFT+V, pritisnite TAČKE 3-7-8 CHORD, otpustite ih i zatim pritisnite V (TAČKE 1-2-3-6).

Naziv tastera	Prečica
Funkcijski tasteri (F1 do F12) Za više informacija, pogledajte opis Funkcijskih tastera.	TAČKA 1
INSERT	TAČKA 2
CTRL	TAČKA 3
taster WINDOWS	TAČKA 4
JAWS taster	TAČKA 5
ALT	TAČKA 6
SHIFT	TAČKA 7

Funkcijski tasteri

Da simulirate funkcijske tastere (F1 do F12), pritisnite TAČKE 1-8 CHORD potom A do L (što odgovara 1 do 12). Na primer, da simulirate taster F6, pritisnite TAČKE 1-8 CHORD, zatim F (TAČKE 1-2-4). Ako je funkcijski taster deo tasterske kombinacije, dodajte odogovarajući modifikator dok držite TAČKE 1-8 CHORD. Na primer, da simulirate prečicu INSERT+F2, pritisnite TAČKE 1-2-8 CHORD, zatim B (TAČKE 1-2).

Specijalni tasteri

Koristite ove prečice da simulirate određene tastere koji nisu dostupni na Focus Brajevim tastaturama. Ovi tasteri mogu biti kombinovani sa modifikatorskim tasterima prethodno opisanim. Znaci interpukcije (Punctuation) i ostali simboli biće uneti njihovim ekvivalentima na Brajevom kratkopisu ako je prevođenje Brajevog kratkopisa podešeno kao Ulaz i izlas (Input i Output). Radi Vaše udobnosti, pružamo Vam i prečice i njihove Brajeve tačkaste oblike. Ako tačkasti oblici nisu dostupni, u ćelije tabele su stavljene crtice.

Naziv tastera	Prečica	TAČKASTI oblik
ESC	DESNI SHIFT+TAČKA 1 ili Z CHORD	DESNI SHIFT+TAČKA 1 ili TAČKE 1-3-5-6 CHORD
ALT	DESNI SHIFT+TAČKA 2	-
Meni taster	DESNI SHIFT+TAČKA 2 CHORD	-
NUM PAD ZVEZDICA	DESNI SHIFT+TAČKA 3	-
taster WINDOWS	DESNI SHIFT+TAČKA 4	-
SLASH (KOSA CRTA) na NUM PAD (numeričkoj tastaturi)	DESNI SHIFT+TAČKA 7	DESNI SHIFT+TAČKA 7
CAPS LOCK	DESNI SHIFT+TAČKA 7 CHORD	DESNI SHIFT+TAČKA 7 CHORD
NUM PAD (numerička tastatura) PLUS	DESNI SHIFT+TAČKA 8	-
BACKSPACE	TAČKA 7	-
ENTER	TAČKA 8	-
CTRL+BACKSPACE	TAČKE 1-2-3-4-5-6-7 CHORD	-
TAB	TAČKE 4-5 CHORD	-
SHIFT+TAB	B CHORD	TAČKE 1-2 CHORD
HOME	K CHORD	TAČKE 1-3 CHORD
END	TAČKE 4-6 CHORD	-
PAGE UP	LEVI SELECT+ROCKER BAR GORE ili DESNI SELECT+ROCKER BAR GORE ili TAČKE 2-3-7 CHORD	-
PAGE DOWN	LEVI SELECT+ROCKER BAR DOLE ili DESNI SELECT+ROCKER BAR DOLE ili TAČKE 5-6-7 CHORD	-
DELETE	FOR CHORD	TAČKE 1-2-3-4-5-6 CHORD
JEDNAKO	TAČKE 1-2-3-4-5-6	-
Zatvorena srednja zagrada	TAČKE 1-2-4-5-6-7	-
Otvorena srednja zagrada	TAČKE 2-4-6-7	-
BACKSLASH	TAČKE 1-2-5-6-7	-
KOSA CRTA	TAČKE 3-4	-
LEVA ZAGRADA	TAČKE 1-2-3-5-6	-
RIGHT PARENTHESIS	TAČKE 2-3-4-5-6	-
APOSTROF	TAČKA 3	-
CRTICA	TAČKE 3-6	-
GRAVE (AKCENAT)	TAČKA 4	-
TAČKA	TAČKE 4-6	-

ZNAK PITANJA	TAČKE 1-4-5-6	-
ZNAK UZVIKA	TAČKE 2-3-4-6	-
TAČKA-ZAREZ	TAČKE 5-6	-
Zarez	TAČKA 6	-

Komande za navigaciju

Opis	Prečica	TAČKASTI oblik
Izgovori prethodni znak	TAČKA 3 CHORD	-
Izgovori sledeći znak	TAČKA 6 CHORD	-
Izgovori znak	TAČKE 3-6 CHORD	-
Izgovori prethodnu reč	TAČKA 2 CHORD	-
Izgovori sledeću reč	TAČKA 5 CHORD	-
Izgovori reč	TAČKE 2-5 CHORD	-
Izgovori prethodni red	TAČKA 1 CHORD ili LEVI ROCK-ER BAR GORE	-
Izgovori sledeći red	TAČKA 4 CHORD ili LEVI ROCK-ER BAR DOLE	-
Izgovori red	C CHORD	TAČKE 1-4 CHORD
Izgovori prethodnu rečenicu	LEVI SHIFT+DESNI ROCKER BAR GORE	-
Izgovori sledeću rečenicu	LEVI SHIFT+DESNI ROCKER BAR DOLE	-
Izgovori rečenicu	LEVI SHIFT+DESNI SHIFT+C	LEVI SHIFT+DESNI SHIFT+TAČKE 1-4
Izgovori prethodni pasus	DESNI SHIFT+LEVI ROCKER BAR GORE	-
Izgovori sledeći pasus	DESNI SHIFT+LEVI ROCKER BAR DOLE	-
Izgovori pasus	LEVI SHIFT+DESNI SHIFT+TAČKE 2-3-5-6-7-8	-
Pomeri se na početak fajla	L CHORD	TAČKE 1-2-3 CHORD
Pomeri se na završetak fajla	TAČKE 4-5-6 CHORD	-
Izgovaraj do pokazivača	DESNI SHIFT+TAČKE 3-7	-
Izgovaraj od pokazivača	DESNI SHIFT+TAČKE 6-8	-
Neprekidni govor	TAČKE 1-2-4-5-6 CHORD	-
Izgovori naslovnu liniju aktivnog prozora	LEVI ROCKER BAR GORE +DESNI ROCKER BAR GORE	-
Izgovori graničnu (kontrolnu) liniju aktivnog prozora	LEVI ROCKER BAR DOLE+DESNI ROCKER BAR DOLE	-
Prethodni prozor dokumenta	TAČKE 2-3 CHORD	-
Sledeći prozor dokumenta	TAČKE 5-6 CHORD	-
Otvori padajuće liste	LEVI SHIFT+DESNI ROCKER BAR DOLE	-
Zatvori padajuće liste	LEVI SHIFT+DESNI ROCKER BAR GORE	-
Izađi iz Forms Mode (režim obrasca)	X CHORD	TAČKE 1-3-4-6 CHORD
Izgovori Window Prompt i Text	G CHORD	TAČKE 1-2-4-5 CHORD

Brzi taster za navigaciju u Microsoft Word-u

Koristite ove prečice da se krećete u Microsoft Word-ovim dokumentima. Brzi tasteri za navigaciju moraju biti omogućeni kako bi ove komande funkcionisale (TAČKA 2-8 CHORD zatim TAČKE 1-3-5-6). Obratite pažnju da možete da dodati TAČKA 7 većini prečica u tabeli ispod da se pomerite na prethodno ukucani element u dokumentu. I prečice i Brajevi tačkasti oblici su dati u tabeli. Ako tačkasti oblici nisu dostupni, u ćelije tabele su stavljene crtice.

Opis	Prečica	TAČKASTI oblik
Sledeća zabeleška	B	TAČKE 1-2
Sledeći komentar	C	TAČKE 1-4
Sledeća endnota	E	TAČKE 1-5
Sledeće polje obrasca	F	TAČKE 1-2-4
Sledeća slika	G	TAČKE 1-2-4-5
Sledeći naslov	H	TAČKE 1-2-5
Sledeća fusnota	O	TAČKE 1-3-5
Sledeći pasus	P	TAČKE 1-2-3-4
Prethodni pasus	P+TAČKA 7	TAČKE 1-2-3-4-7
Sledeći odeljak	S	TAČKE 2-3-4
Sledeća tabela	T	TAČKE 2-3-4-5
Sledeća strana	RAZMAKNICA	-
Prethodna strana	BACKSPACE	TAČKA 7

Komande za izbor teksta

Koristite ove prečice da obavljate razne komande za izbor teksta. I prečice i Brajevi tačkasti oblici su dati u tabeli. Ako tačkasti oblici nisu dostupni, u ćelije tabele su stavljene crtice.

Opis	Prečica	TAČKASTI oblik
Obeleži prethodni znak	TAČKE 3-7 CHORD	-
Obeleži sledeći znak	TAČKE 6-7 CHORD	-
Obeleži prethodnu reč	TAČKE 2-7 CHORD	-
Obeleži sledeću reč	TAČKE 5-7 CHORD	-
Obeleži prethodnu liniju	TAČKE 1-7 CHORD	-
Obeleži sledeću liniju	TAČKE 4-7 CHORD	-
Obeleži prethodni ekran	LEVI SHIFT+K	LEVI SHIFT+TAČKE 1-3
Obeleži sledeći ekran	LEVI SHIFT+TAČKE 4-6	-
Izaberi od početka linije	K+TAČKA 7 CHORD	TAČKE 1-3-7 CHORD
Obeleži do kraja linije	TAČKE 4-6-7 CHORD	--
Obeleži od vrha	L+TAČKE 7 CHORD	TAČKE 1-2-3-7 CHORD
Obeleži do dna	TAČKE 4-5-6-7 CHORD	-
Pomeri se na početak linije	ROCKER BAR UP+PANNING BUTTON	-
Pomeri se na kraj linije	ROCKER BAR DOLE+PANNING BUTTON	-

Obeležavanje pomoću dugmeta za postavljanje pokazivača

Da obeležite pomoću Dugmadi za postavljanje pokazivača, pritisnite i zadržite LEVI SHIFT, a zatim pritisnite Dugme za postavljanje pokazivača iznad teksta gde želite da počnete obeležavanje. Otpustite oba tastera. Pomerite se tamo gde želite da bude kraj obeleženog dela, a zatim pritisnite LEVI SHIFT zajedno sa dugmetom za postavljanje pokazivača na tom mestu. Koristite bilo koje komande za navigaciju da se pomerite sa početne tačke na krajnju tačku teksta koji obeležavate, čak i Navigaciona Rockers, ali ako prozor sadrži tekst skrolove (za pomeranje (Scroll)), ovo će uticati na tekst koji ste obeležili.

Komande na Brajevom pismu

Koristite ove prečice da konfigurirate razne funkcije na Brajevom pismu. I prečice i Brajevi tačkasti oblici su dati u tabeli.

Opis	Prečica	TAČKASTI oblik
Vrh dokumenta	L CHORD	TAČKE 1-2-3 CHORD
Dno dokumenta	TAČKE 4-5-6 CHORD	TAČKE 4-5-6 CHORD
Podesi Braille Verbosity (JAWS 12 ili starije verzije)	TAČKE 2-3-8 CHORD, a nakon toga TAČKE 1-2	TAČKE 2-3-8 CHORD, a nakon toga TAČKE 1-2
Proširi trenutnu reč napisanu u Grade 2 (kratkopisu)	T CHORD	TAČKE 2-3-4-5 CHORD
Prevedi Grade 2 (kratkopis)	TAČKE 1-2-4-5-7 CHORD	TAČKE 1-2-4-5-7 CHORD
Prebaci između znakova i osobina	CH Sign CHORD	TAČKE 1-6 CHORD
Ciklični prelazak kroz režime Brajevog reda - displeja	M CHORD	TAČKE 1-3-4 CHORD
Prebaci na 8 ili 6 tačaka Brajevog pisma	8 CHORD	TAČKE 2-3-6 CHORD
Promeni oblik pokazivača	SH Sign CHORD	TAČKE 1-4-6 CHORD
Ograniči Brajev pokazivač (Braille Cursor)	R CHORD	TAČKE 1-2-3-5 CHORD
Repeat Last Flash Message - Ponovi poslednju poruku	F CHORD	TAČKE 1-2-4 CHORD

Windows komande

Koristite ove prečice za osnovne funkcije uređivanja u Windows-u.

Opis	Brajev znak	TAČKASTI oblik
ALT+TAB	LEVI SHIFT+TAČKE 4-5	LEVI SHIFT+TAČKE 4-5
Nalepi iz klipborda (Clipboard)	LEVI SHIFT+V	LEVI SHIFT+TAČKE 1-2-3-6
Kopiranje u klipbord (Clipboard)	LEVI SHIFT+C	LEVI SHIFT+TAČKE 1-4
Iseci u klipbord (Clipboard)	LEVI SHIFT+X	LEVI SHIFT+TAČKE 1-3-4-6
Opozovi	LEVI SHIFT+Z	LEVI SHIFT+TAČKE 1-3-5-6
Obriši	LEVI SHIFT+D	LEVI SHIFT+TAČKE 1-4-5

Komande za obeležavanje

Koristite ove prečice da izaberete znake, linije i druge elemente strane.

Opis	Brajev znak	TAČKASTI oblik
Obeleži sledeći znak	LEVI SHIFT+TAČKA 6	LEVI SHIFT+TAČKA 6
Obeleži prethodni znak	LEVI SHIFT+TAČKA 3	LEVI SHIFT+TAČKA 3
Obeleži sledeću liniju	LEVI SHIFT+TAČKA 4	LEVI SHIFT+TAČKA 4
Obeleži prethodnu liniju	LEVI SHIFT+TAČKA 1	LEVI SHIFT+TAČKA 1
Obeleži do kraja linije	LEVI SHIFT+TAČKA 5	LEVI SHIFT+TAČKA 5
Izaberi od početka linije	LEVI SHIFT+TAČKA 2	LEVI SHIFT+TAČKA 2
Obeleži od vrha	LEVI SHIFT+L	LEVI SHIFT+TAČKE 1-2-3
Obeleži do dna	LEVI SHIFT+TAČKE 4-5-6	LEVI SHIFT+TAČKE 4-5-6
Obeleži sledeći ekran	LEVI SHIFT+TAČKE 4-6	LEVI SHIFT+TAČKE 4-6
Obeleži prethodni ekran	LEVI SHIFT+K	LEVI SHIFT+TAČKE 1-3
Obeleži sve	LEVI SHIFT+FOR Sign	LEVI SHIFT+TAČKE 1-2-3-4-5-6
Izaberi okvir (frejm)	DESNI SHIFT+9	DESNI SHIFT+TAČKE 3-5
Izaberi naslov	DESNI SHIFT+6	DESNI SHIFT+TAČKE 2-3-5
Izaberi link	DESNI SHIFT+7	DESNI SHIFT+TAČKE 2-3-5-6

JAWS komande

Koristite ove prečice da obavljate neke najčešće JAWS funkcije.

Opis	Brajev znak	TAČKASTI oblik
JAWS prozor	DESNI SHIFT+J	DESNI SHIFT+TAČKE 2-4-5
Brza podešavanja (Quick Settings) (JAWS 13 ili noviji) ili podesi pričljivost JAWS-a (JAWS 12 ili stariji)	DESNI SHIFT+V	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-3-6
Otvori listu zadataka	DESNI SHIFT+TAČKE 3-5-6	DESNI SHIFT+TAČKE 3-5-6
Lista ikonica na sistemskoj traci (System Tray)	DESNI SHIFT+K	DESNI SHIFT+TAČKE 1-3
Izgovori sistemsko vreme	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-3	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-3
Prevuci i pusti	DESNI SHIFT+TAČKE 3-7 CHORD	-
Osvežavanje ekrana	DESNI SHIFT+Z	DESNI SHIFT+TAČKE 1-3-5-6
Izgovori font	DESNI SHIFT+F	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-4
Pomoć o Windows komandama	DESNI SHIFT+W	DESNI SHIFT+TAČKE 2-4-5-6
Čitaj trenutni prozor	DESNI SHIFT+B	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2
Podrazumevani taster u okviru za dijalog	DESNI SHIFT+E	DESNI SHIFT+TAČKE 1-5
Zatvori JAWS	DESNI SHIFT+4	DESNI SHIFT+TAČKE 2-5-6
Izaberi glasovni profil	DESNI SHIFT+S	DESNI SHIFT+TAČKE 2-3-4

Funkcije pokazivača (kursora)

Koristite ove prečice da izaberete pokazivač za navigaciju JAWS-om.

Opis	Brajev znak	TAČKASTI oblik
JAWS pokazivač	J CHORD	TAČKE 2-4-5 CHORD
PC pokazivač	P CHORD	TAČKE 1-2-3-4 CHORD
pokazivač dodira (Touch Cursor)	TAČKE 1-2-5-6 CHORD	TAČKE 1-2-5-6 CHORD
Postavi JAWS na PC pokazivač	DESNI SHIFT+TAČKE 3-6 (znak MINUS)	DESNI SHIFT+TAČKE 3-6
Postavi PC na JAWS pokazivač	DESNI SHIFT+ING Sign (znak PLUS)	DESNI SHIFT+TAČKE 3-4-6
Brajev pokazivač prati aktivni pokazivač:	TAČKE 1-2-6 CHORD	TAČKE 1-2-6 CHORD
Aktivni pokazivač prati Brajev pokazivač:	TAČKE 1-2-7 CHORD	TAČKE 1-2-7 CHORD
Postavi Brajev pokazivač na PC pokazivač	LEVI SHIFT+TAČKE 3-4-6	LEVI SHIFT+TAČKE 3-4-6
Postavi Brajev pokazivač na Aktivni pokazivač	LEVI SHIFT+TAČKE 3-6	LEVI SHIFT+TAČKE 3-6

Korisne funkcije

Koristite ove prečice za opšte korisne funkcije.

Opis	Brajev znak	TAČKASTI oblik
Pokreni (Run) JAWS ruko-vaoca (manager)	DESNI SHIFT+2	DESNI SHIFT+TAČKE 2-3
Podеси okvir (frejm) gore levo	DESNI SHIFT+OW Sign	DESNI SHIFT+TAČKE 2-4-6
Podеси okvir (frejm) dole desno	DESNI SHIFT+ER Sign	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-4-5-6
Grafička obeležja	DESNI SHIFT+G	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-4-5
JAWS Find (Nađi)	DESNI SHIFT+F CHORD	DESNI SHIFT+TAČKE 1-2-4 CHORD
JAWS Find (Nađi) sledeće	DESNI SHIFT+TAČKE 2-5	DESNI SHIFT+TAČKE 2-5

Zaštita životne sredine

Čuvanje

Temperatura 0 do 45 C (32 113 F)
Vlažnost 80% RH bez kondenzacije

Rad

Temperatura 5 do 35 C (40 95 F)
Vlažnost 60% RH bez kondenzacije

Dijagnostički režim

Focus Brajev red - displej ima ugrađene dijagnostičke testove za cursor router digmad, Brajev red, Navigaciona Rockers, tastere za režim, Brajeve (Perkins) tastere, panning dugmad, rocker bars i selector dugmad.

Pre ulaska u Dijagnostički režim, proverite da Focus nije povezan sa računarom i budite sigurni da je isključen

Ulazak i izlazak iz dijagnostičkog režima

Istovremeno pritisnite prva dva dugmeta za postavljanje pokazivača koje se nalaze skroz levo (iznad prve dve ćelije) dok pritiskate power dugme. Tekst, "press cr key/nav/panel keys," se prikazuje čime nam ukazuje na to da smo ušli u Dijagnostički režim.

Pritisnite power dugme ponovo da izađete iz Dijagnostičkog režima.

Test tastera (dugmadi) za postavljanje pokazivača

Testiranje dugmadi za postavljanje pokazivača služi za proveru ispravnosti u radu svakog dugmeta. Pritisnite bilo koje Dugme za postavljanje pokazivača da aktivirate sve tačke u ćeliji ispod dugmeta.

Test/čišćenje Brajevog reda

Neophodno je Focus 40 Blue ne bude povezan sa računarom i da bude isključen pre započinjanja ovog testa. Test displeja - Brajevog reda se koristi sa proveru aktivacije svake iglice na Brajevom redu - displeju. Test displeja vam takođe omogućava čišćenje Brajevog reda - displeja. Pritisnite power dugme dok istovremeno pritiskate poslednja dva Dugmna za postavljanje pokazivača (iznad poslednje dve ćelije). Ovom akcijom se sve ćelije aktiviraju za čišćenje. Koristite mekanu krpnu navlaženu izopropil alkoholom. Nemojte koristiti ni jednu drugu supstancu za čišćenje ćelija.

Dok ste u ovom režimu, pritiskom Navigaciona Rockers na dole, a zatim levo ili desno deaktiviraće se sve ćelije. Pritiskom Navigaciona Rockers na gore, a zatim levo ili desno reaktiviraće se sve ćelije.

Ako pritisnete gore, a zatim levo ili desno mode (režim) dugme, ćelije će se pomerati gore - dole. Prekid ove aktivnosti postižete ponovnim pritiskom mode (režim) dugmeta.

Test tastera i kontrola

Test tastera i kontroli osigurava da svaki od tastera, kontrola radi pravilno. Možete početi test tastera nakon ulaska u Dijagnostički režim pritiskom bilo kog tastera ili kontrole koji se nalaze u tabeli ispod. Brajev red - displej prikazuje svaki pritisnut taster. Pogledajte sledeću tabelu za tačan raspored tačaka za svaki taster. Pritisnite svaki od tastera i kontrola i uverite se da je prikazan adekvatan rezultat na displeju.

Taster	Prikazuje
TAČKA 1	1
TAČKA 2	2
TAČKA 3	3
TAČKA 4	4
TAČKA 5	5
TAČKA 6	6
TAČKA 7	7
TAČKA 8	8
LEVI SHIFT	kls
DESNI SHIFT	krs
RAZMAKNICA	ksp
LEVO PANNING DUGME	pl
DESNO PANNING DUGME	pr
LEVO SELECTOR DUGME	sl
DESNO SELECTOR DUGME	sr
LEVO mode (režim) dugme	nml
levo Navigaciona Rockers gore	nlu
levo Navigaciona Rockers do	NLD
desno mode (režim) dugme	nmr
desno Navigaciona Rockers gore	nru
desno Navigaciona Rockers dole	nrd
LEVI ROCKER TASTER GORE	rlu
LEVI ROCKER TASTER DOLE	rld
DESNI ROCKER TASTER GORE	rru
DESNI ROCKER TASTER DOLE	rrd

Režim sa informacijama o bateriji

Pre ulaska u ovaj režim, proverite da Focus nije povezan sa računarnom i budite sigurni da je isključen Pritisnite power dugme dok istovremeno pritisnete Dugme za postavljanje pokazivača iznad druge ćelije. Focus prikazuje dodatne informacije o unutrašnjoj bateriji.

Rešavanje problema (Troubleshooting)

Problem	Rešenje
Brajev red se ne uključuje.	Napunite baterije pomoću dobijenog strujnog ispravljača ili povezivanjem Focus-a na računar pomoću USB kabla. Uređaj će imati uvek napajanje kada je povezan pomoću USB-a. Ukoliko nije povezan na USB, pritisnite i zadržite dugme za uključivanje najmanje tri sekunde.
Baterija se ne puni, ili punjenje traje duže nego što bi trebalo.	Proverite da li Focus Blue punite pomoću originalnog Freedom Scientific-ovog strujnog ispravljača. Bateriji je potrebno najviše tri sata da se napuni pomoću strujnog ispravljača. Ako Focus punite preko USB kabla povezanog na računar, bateriji će trebati više vremena da se napuni. Ako želite da proverite da li se Focus puni korektno, pritisnite dugme za uključivanje za prikaz statusnih informacija.
Na brajevom redu se pojavljuju dodatne tačke i tačke su lepljive.	Očistite brajev red aktiviranjem režima test/čišćenje Brajevog reda i onda koristite mekanu krpnu navlaženu isopropil alkoholom i očistite ćelije. Za više informacija obratite se sekciji Test/čišćenje Brajevog reda u ovom priručniku.
Focus Display (Brajev red) ne komunicira sa računarom.	Ako koristite JAWS 11 ili noviji, budite sigurni da je JAWS pravilno instaliran na vaš računar. Pogledajte odeljak Dodavanje JAWS podrške za Focus Display (Brajev red) za više informacija o konfigurisanju i USB-a i Bluetooth-a. Ako koristite JAWS 10 ili stariji, ili čitač ekrana drugih proizvođača, morate da instalirati upravljačke programe (drajvere) za Focus Blue 40 sa DVD koji ste dobili uz uređaj pre nego što počinete sa njegovim korišćenjem.
Uparivanje sa Apple uređajima ne funkcioniše.	Promenite Bluetooth ID brajevog reda da ne sadrži MAC adresu pre nego što pokušate da uspostavite Bluetooth partnerska pravila sa Apple uređajima jer oni ne prepoznaju MAC adresu. Pogledajte odeljak o korišćenju menija za više informacija od Bluetooth ID.

